जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सिरहामा
प्रहरी जवानमाथि भएको कुटपिट घटनाको स्थलगत प्रारम्भिक प्रतिवेदन

२०८० साउन २ गते

मानव अधिकार र सामाजिक न्यायका निम्ति
अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)
नागार्जुन नपा-१०, स्यूचाटार, पत्रमञ्जुषाः २७२६, काठमाडौँ
फानः ५२१८७७०, फ्याक्सः ५२१८२५१
इमलः insec@insec.org.np, वेबसाइटः www.insec.org.np,
www.inseconline.org

घटना मिति: २०८० असार २५ गते

स्थलगत अध्ययन मिति: २०८० असार २९ गते

अध्ययनको उद्देश्य:

- स्थलगत अध्ययन गरी घटनाको सत्य तथ्य बाहिर ल्याउनु ।
- पीडितको न्यायका लागि सम्बन्धित निकायलाई ध्यानाकर्षण गराउनु ।

स्थलगत अध्ययन टोलीको नामावली:

१. राजु पासवान, प्रदेश संयोजक, इन्सेक मधेश प्रदेश
२. अनीता चौधरी, सिरहा जिल्ला संयोजक, ओरेक
३. बरुण बस्याल, कार्यक्रम फोकल पर्सन, इन्सेक मधेश प्रदेश
४. दुर्गा परियार, सिरहा जिल्ला प्रतिनिधि, इन्सेक

पृष्ठभूमि:

सिरहा जिल्लाको सदरमुकाम सिरहास्थित जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा कार्यरत प्रहरी जवान महोत्तरी जिल्ला जलेश्वर नगरपालिका-९ निवासी २६ वर्षीय अनु रायलाई इन्स्पेक्टर ३३ वर्षीय हेमन्त राईले कुटपिट गरी यातना दिएको घटना विभिन्न सञ्चार माध्यम तथा सामाजिक सञ्जालहरूमा सार्वजनिक भएपछि उक्त घटनाको अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) मधेस प्रदेश र ओरेक सिरहा प्रतिनिधिले २०८० असार २९ गते स्थलगत अध्ययन गरेका थिए । अध्ययन टोलीले घटनास्थल, पीडित प्रहरी जवान, आरोपित लगायत सरोकारवालसँग छलफल गरी यो प्रारम्भिक प्रतिवेदन तयार गरेको हो ।

घटना विवरण:

महोतरी जिल्ला जलेश्वर नगरपालिका-९ घर भई हाल जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सिरहामा कार्यरत २६ वर्षीय प्रहरी जवान अनु राय २०८० असार २४ गते सिरहा जिल्लाको मिर्चैया बजारमा ड्युटी गरी राती ३ बजे कार्यालयमा फर्किएको र आराम गरी ड्यूटी गरेर पुन असार २५ गते राती १० बजेको लागि पनि हबल्दार मेजरले डयूटीमा खटाएकाले हबल्दारसँग गुनासो गर्दा हबल्दारले इन्स्पेक्टर हेमन्त राईसँग कुरा गर्न भन्नु भएको रहेछ ।

इन्स्पेक्टरसँग कुरा गर्न प्रहरी जवान राय पुग्दा इन्स्पेक्टर राईले अपशब्द बोली गालीगलौज गरेपछि किन गाली गरेको भनी सोध्दा कुट्न थालेपछि प्रहरी कार्यालय बाहिर भागेको र इन्स्पेक्टरको आदेशमा केही प्रहरीहरूले प्रहरी जवान रायलाई नियन्त्रणमा लिई हतकडी लगाई इन्स्पेक्टर नजिक पुऱ्याउँदा थप्पड र बुटले कुटपिट गरी स्वास्थ्य जाँच गर्न लगेको र परीक्षणका क्रममा मादक पदार्थ सेवन गरेको प्रमाणित नभएपछि तीन दिनसम्म लगातार परीक्षण गरेको लगाएको पीडितको भनाइ रहेको छ ।

असार २५ गते रातीदेखि असार २६ गते दिनभरिसम्म थुनामा राखेको र असार २७ गते नेपाल प्रहरीका मधेश प्रमुख डिआइजी निरीक्षणको क्रममा जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा पुगेका बेला हिरासतमा नराख्न निर्देशन दिए पनि असार २७ गते १२ बजेदेखि ६ बजेसम्म थुनामा राखेको पीडित प्रहरी जवान रायको आरोप रहेको छ ।

आरोपित इन्स्पेक्टर ३३ वर्षीय हेमन्त राइले आफू बेलुका ड्यूटीमा जान कार्यालयमा आएको र होहल्ला सुनेपछि बाहिर आई हेर्दा प्रहरी जवान अनु रायले होहल्ला गरिरहेको, मर्ने मार्ने भन्दै सेन्ट्रीको बन्दुक खोस्ने प्रयास गरेको र बाहिर मर्छु भन्दै हिँडेपछि उनलाई नियन्त्रणमा लिई स्वास्थ्य परीक्षण गर्न पठाएको र बढी होहल्ला गर्दा बाँया खुट्टाले एक बुट हिर्काको तर यातना नदिएको बताए ।

मधेश प्रदेश प्रहरी कार्यालयका प्रमुख तथा डिआईजी जनक भट्टराई जिल्ला प्रहरी कार्यालयको निरीक्षणमा असार २७ गते पुगेका थिए । कुटपिट घटनाको जानकारी हुनासाथ प्रदेश प्रहरी कार्यालयका डिएसपी ज्ञानकुमार महतोको नेतृत्वमा छानबिन समिति बनाइएको छ । उक्त समितिले निष्पक्ष तरिकाले प्रविधिको प्रयोग गरेर छानविन गरेको र छानविनको प्रतिवेदन निष्पक्ष तवरले सम्बन्धित निकायलाई पेश गर्ने समितिका संयोजक महतोको भनाइ रहेको छ ।

पीडित तथा सरोकारवालाहरूको भनाइ:

अनु राय, प्रहरी जवान, जिल्ला प्रहरी कार्यालय (पीडित प्रहरी जवान)

सिरहा जिल्ला मिर्चैया नगरपालिकामा भएको आन्दोलनमा शान्ति सुरक्षाका लागि २०८० असार २४ गते खटिएको र राती ३ बजे फर्किएर जिल्ला प्रहरी कार्यालय सिरहा आएको र आराम गरेर डयूटी गरेर पुन असार २५

गते राती १० बजेको लागि पनि हबल्दार मेजरले डयूटीमा खटाएकोले हबल्दार मेजरसँग गुनासो गर्दा हबल्दार मेजरले इन्स्पेक्टर हेमन्त राईसँग कुरा गर्न भन्नु भयो । इन्सपेक्टर राईसँग कुरा गर्दा आफुलाई अपशब्द बोली गालीगलौज गरेपछि आफूले किन गाली गरेको भनि प्रतिकार गर्दा कुटपिट गर्न थालेपछि आफू कार्यालय बाहिर भागेको र इन्स्पेक्टरको आदेशमा केही प्रहरीहरूले मलाई नियन्त्रणमा लिई हथकडी लगाएर इन्स्पेक्टर नजिक ल्याए । इन्स्पेक्टर राईले पुनः मलाई थप्पड र बुटले कुटपिट गरी स्वास्थ्य परीक्षण गर्न लगेको र सो क्रममा मादक पदार्थ सेवन गरेको प्रमाणित नभएपछि तीन पटकसम्म स्वास्थ्य परीक्षण गरियो । असार २५ गते राती हिरासत तथा थुनामा राखेको, असार २६ गते दिनभरि राखेको र असार २७ गते प्रदेश प्रहरीका डिआइजी जनक भट्टराइको निरीक्षण थियो, डिआइजीले हिरासतमा नराख्न निर्देशन दिए पनि असार २७ गते १२ बजेदेखि ६ बजेसम्म प्रहरी हिरासतमा राखेको थियो । मलाई अहिले कुनै ड्युटी दिइएको छैन ।

हेमन्त राई, इन्स्पेक्टर, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सिरहा

असार २५ गते बेलुका डयूटीमा जान कार्यालयमा आएको थिएँ । होहल्ला सुनेपछि बाहिर आई हेर्दा प्रहरी जवान अनु रायले हो हल्ला गरिरहेको, मर्ने मार्ने भन्दै सेन्ट्रीको बन्दुक खोस्ने प्रयास गरेको र बाहिर मर्छु भन्दै हिँडेपछि केही अनर्थ गर्‍यो भने सङ्गठनको बदनाम हुने भएकोले डयूटीमा रहेको अन्य प्रहरीहरूलाई नियन्त्रणमा लिन पठाएको र भाग्ने क्रममा लडेर घाइते भएको हो । मैले कुनै अपशब्द बोलेको छैन । मैले पनि असईबाट जागिर सुरुआत गरेको हुँ । मैले ग्राउण्डमा काम गर्ने जुनियर प्रहरी साथीहरूका समस्याहरू राम्रोसँग बुझेको छु । आगामी दिनमा प्रहरी सङ्गठनमा आफ्नो पद बढुवासमेत हुने र विभिन्न अवसरहरू प्राप्त हुने भएको हुँदा यातना दिने सोच्ने कुरै भएन । प्रहरीले नियन्त्रणमा लिएपछि डिएसपी सरलाई जानकारी गराएर मेडिकल गर्न पठाएको हो । बढी हो हल्ला गर्दा बाँया खुट्टाले उसको पिठ्युँमा एक बुट हिर्काएको तर यातना दिएको चाहिँ होइन । हामीले प्रहरी जवानहरूलाई हरेक ६ महिनामा उत्तरमा (हाइवे तर्फ) कार्यरतलाई दक्षिण र दक्षिणमा (बोर्डर) कार्यरत प्रहरीहरूलाई अदली बदली गर्ने गरेकोमा अनु रायलाई पनि मिर्चैया पठाउँदा त्यहाँ जाँदिन बरु जागिर छोड्ने भने पछि गरिबको बच्चा हो किन जागिर छोड्छौ भनेर सिरहामा नै राखेको हो ।

रविन्द्रराज पाण्डे, डिएसपी, जिल्ला प्रहरी कार्यालय सिरहा

पीडित भनिएका प्रहरी जवान अनु रायले मादक पदार्थ सेवन वा अन्य केही नशालु पदार्थ सेवन गरी होहल्ला गरी सेन्ट्रीको बन्दुक खोस्ने प्रयास गरेपछि इन्स्पेक्टर हेमन्त राईले प्रहरीहरू मार्फत नियन्त्रणमा लिएर घटनाको जानकारी गराएपछि मेडिकल गरी नियन्त्रणमा राख्न आदेश दिएको हो । इन्स्पेक्टर राईले कुनै किसिमको यातना नदिएको यो प्रहरी जवान आफै विवादित मान्छे हो, प्रहरी बर्दीमै मादकपदार्थ चोरेको आरोपमा निलम्बनमा परेको थियो । प्रदेश कार्यालयबाट डिएसपी ज्ञानकुमार महतोको कमाण्डमा घटनाको छानविन टोली आएको छ । घटनाको छानविनको क्रममा आएको प्रतिवेदनको आधारमा दोषीलाई कारबाही हुन्छ ।

ज्ञानकुमार महतो, डिएसपी, प्रदेश प्रहरी कार्यालय (घटना छानविन समितिका संयोजक)

घटना थाहा पाएपछि घटनाको छानविनको लागि आएको हुँ । हाम्रो टोलीले घटनाको निष्पक्ष तरिकाले छानविन गरिरहेक छ । छानविन प्रतिवेदन मधेश प्रदेश प्रहरी कार्यालयमा पेश गर्नेछु ।

टेकुनन्द इवा लिम्बु, एसपी, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सिरहा

नेपाल प्रहरीमा धेरै सुधार भएको छ । अहिले प्रहरीले कसैलाई कुटपिट गर्दैन । प्रहरीले अरुलाई त कुट्दैन झन् आफ्नै प्रहरीलाई यातना दिने कुरै भएन । मधेश प्रदेश प्रहरी कार्यालयको छानविन समितिले दिएको प्रतिवेदनको आधारमा दोषी जो कोही भए पनि कारबाही प्रकृया अगाडि बढाउँछौं ।

निष्कर्ष/सुझाव

सिरहा जिल्लाको सदरमुकाम सिरहा माडरस्थित जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा प्रहरी जवान महोत्तरी जिल्ला जलेश्वर नगरपालिका-९ निवासी २६ वर्षीय अनु रायलाई असार २५ गते राती हात पछाडि पारी हतकडी लगाएर कुटपिट गरेको पाइयो । पीडित प्रहरी जवान रायले आफूलाई इन्स्पेक्टर ३३ वर्षीय हेमन्त राइको निर्देशनमा हतमा हतकडी लगाएर कुटपिट गरी यातना दिएको इन्सेक नेतृत्वको टोलीलाई बताए ।

प्रहरी जवान अनु रायले प्रहरी कार्यालय भित्र होहल्ला गरेको देखेपछि डयूटीमा रहेको अन्य प्रहरीहरूलाई नियन्त्रणमा लिन लगाएको घटनामा संलग्न भनिएको आरोपित इन्स्पेक्टर राईको भनाइ रहको छ । तसर्थ प्रहरी संगठन भित्रै प्रहरीबिच नै सामाजिक सञ्जाल र सञ्चार माध्यममा समेत घटना सार्वजनिक भएको र इन्सेक नेतृत्वको टोलीले पनि दुबै पक्षको कुरा सुन्दा घटना भएकै देखिन्छ ।

प्रहरी जवानलाई हात बाँधिएको घटनासँग सम्बन्धित लिंक:

- https://www.facebook.com/watch/?v=237592652428805

घटनाको स्थलगत अध्ययन सम्बन्धी इन्सेक अनलाइनमा प्रकाशित समाचारको लिंक:

- https://inseconline.org/np/news/%e0%a4%aa%e0%a5%8d%e0%a4%b0%e0%a4%b9%e0%a4%b0%e0%a5%80%e0%a4%b2%e0%a4%be%e0%a4%88-%e0%a4%af%e0%a4%be%e0%a4%a4%e0%a4%a8%e0%a4%be-%e0%a4%a6%e0%a4%bf%e0%a4%8f%e0%a4%95%e0%a5%8b-%e0%a4%98%e0%a4%9f/

तस्वीरहरू:

जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सिरहामा हतकडी लगाएर राखिएको अवस्थामा प्रहरी जवान अनु राय

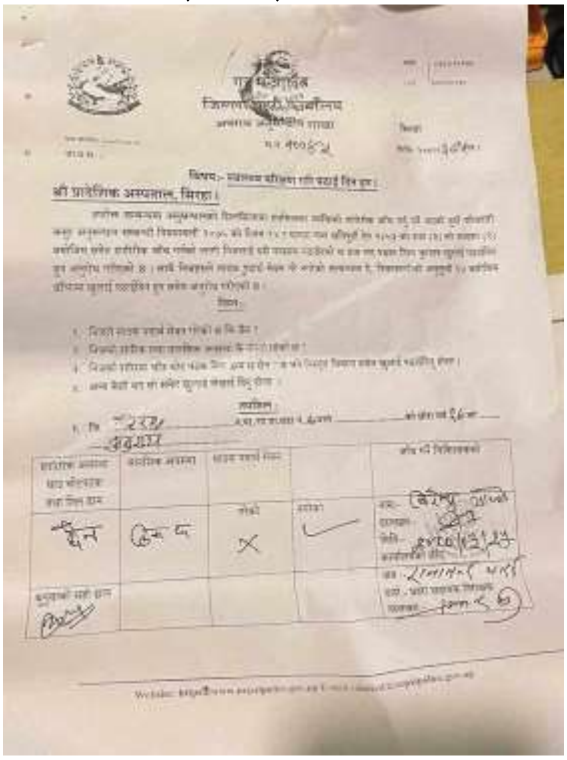

प्रहरी जवानलाई मादक पदार्थ सेवन गरी होहल्ला गरेको भन्दै जिल्ला अस्पताल सिरहामा गरिएको स्वास्थ्य परीक्षण रिपोर्ट । रिपोर्टमा मादक पदार्थ सेवन नगरिएको जनाइएको छ ।

कुटपिटको नीलडाम देखाउँदै प्रहरी जवान अनु राय

घटनाको बारेमा जिल्ला प्रहरी कार्यालयका एसपी टेकुनन्द इवा लिम्बुसँग जानकारी लिँदै

इन्सेक
insec